

ALFRED TENNYSON

6. 8. 1809 – 6. 10. 1892

Nejpopulárnější národní básník viktoriánské Anglie se narodil v nepříliš harmonické rodině anglikánského kněze ve vesničce Somersby u města Lincoln. Přes různé hádky, finanční problémy, otcovu nemoc a následný alkoholismus se podařilo Alfredovi v letech 1815 až 1820 úspěšně studovat společně se svými dvěma bratry na střední škole v Louthu, posléze doma a od roku 1827 na univerzitě v Cambridgi.

Lincolnshireská blata pahorkatiny Wolds v něm zanechala hluboký romantický dojem, který podporován obdivem k básníku Byronovi, Miltonovi a alžbětincům vykrytalizoval v první básně, napsané v osmi letech a vydané posmrtně ve sbírce *Ďábel a paní* (1930). První básnická sbírka vydaná za jeho života nesla mystifikační název *Básně od dvou bratrů* (1827), kterou napsal v konvenčním dobovém stylu s bratry Charlesem a Frederickem.

Univerzitní léta znamenala novou etapu v básníkově životě. Započala osudovým setkáním s básníkem Arthurem Hallamem, s nímž navázal silné přátelství. Oba se stali členy studentského intelektuálního spolku Apoštolové, podnikají řadu cest po Evropě, v roce 1830 do Španělska na pomoc neúspěšné revoluci proti králi Ferdinandovi VII., po Rýně ap. Po smrti otce následujícího roku odchází Tennyson bez akademického titulu z Cambridge, přestože se zadlužené rodině snaží pomoci dědeček.

Třicátá léta pro něj znamenají řadu tragédií, včetně negativního přijetí sbírek *Básně převážně lyrické* (1830) a *Básně* (1833), přestože v této době vznikají některé dodnes vysoce ceněné lyrické básně, části díla s artušovskou tematikou, sbírky *In Memoriam* a *Maud*. Roku 1833 umírá Arthur Hallam, tři z jeho bratrů zachvátí duševní poruchy, zaznamenává neúspěchy v milostných vztazích, lásce k jeho budoucí ženě Emily Sellwoodové nepřeje její rodina pro Tennysonovu excentričnost, bohémství, zálibu ve víně a tabáku a liberální názory na náboženství. Koncem třicátých let pobývá poblíž Londýna (Epping, Tunbridge Wells, Boxley) a setkává se s významnými literáty a politiky, např. Ch. Dickensem, T. Carlylem či W. E. Gladstonem.

Po roce 1840 prochází finanční a zdravotní krizí, při první přichází v investicích o 3000 liber, druhou řeší vodoléčbou. Cestuje po Švýcarsku, Irsku a Cornwallu, kde soustředí myšlenky na své dílo *Idyly královské*. Díky publikačním úspěchům (dva svazky *Básní*, 1842, výběr přepracovaných básní z předešlých sbírek a nové, v nichž básník uniká do idylické minulosti antiky a středověku) a pomoci přátel získává státní důchod a posléze i uznání, když je roku 1850 jmenován básníkem-laureátem po sbírce *Princezna; směs* (1847, 1850), v níž odmítá emancipaci žen a vrcholném díle *In Memoriam A. H. H.* (1850), elegickém cyklu, v němž se na pozadí střídajících se pocitů po ztrátě přítele vyjádřil k řadě dobových problémů. Toto dílo bylo střídavě vynášeno do nebe a zatracováno, uznáváno je především pro mistrné ztvárnění vývoje myšlení viktoriánské společnosti. Báseň dala dokonce jméno strofě, jíž užil, tzv. In Memoriam stanza“. Tehdy obnovuje po 9 letech korespondenci a posléze uzavírá manželství s Emily Sellwoodovou, s níž má syny Hallama a Lionela, cestuje po Itálii, Portugalsku, Pyrenejích, od roku 1853 sídlí ve Farringfordu na ostrově Wight a od roku 1868 také v Aldworthu. Přes svou plachost se stává nejpopulárnějším národním básníkem, zasahuje do veřejného života a roku 1862 je přijat královnou Viktorií.

Osobně měl básník nejraději lyrickoepické „monodrama“ *Maud* (1855), v níž skvěle dokázal vyjádřit měnící se duševní rozpoložení svého hrdiny, který je z milostné krize vyléčen bojem za Británii. Postupně publikovaný cyklus epických skladeb *Idyly královské* (1859-1889) zpracovává starou artušovskou látku s jejími ideály rytířství v protikladu k dobové měšťácké společnosti, oceňováno je barvitě líčení anglické krajiny, ale jako celek je T. Carlyle označil za pouhá lízátka, čímž se přiřadil ke skupině kritiků, kteří se rekrutují z neúspěšných literátů. Další básně z padesátých let podřídil Tennyson zcela dobovým událostem, oslavoval britské impérium, psal stále konzervativněji a dnes převládá názor, že víceméně nemají tyto básně z uměleckého hlediska čtenáři co říci. Ve své době velice oblíbené dílo *Enoch Arden* (1864) má podobnou kvalitu, stejně jako řada dramát ze sedmdesátých let, v nichž podával pohled na anglické dějiny.

Roku 1883 podnikl s Gladstonem cestu po Skandinávii a následujícího roku byl povýšen na barona (lorda) z Aldworth a Freshwater. Do pozdního věku psal střídavě poměrně čtivé básně a básně plné moralizování a poučování a po smrti byl slavnostně pohřben ve Westminsterském opatství. Při srovnání s jeho slávou ve století

devatenáctém, kdy vycházely jeho překlady do češtiny, působí jeho podcenění v následující době o to silněji, i když pomineme výroky osob ještě bezvýznamnějších, např. W. H. Audena, že byl Tennyson ze všech básníků ten nejhloupější. Naopak byl ceněn významnými osobnostmi své doby, řada si všímala kontrastu mezi jeho divokým vzezřením a přátelským chováním a skutečné básnické veličiny oceňovaly jeho poezii (T. Carlyle, W. M. Thackeray, královna Viktorie, L. Carroll, S. T. Coleridge, W. B. Yeats, W. E. Gladstone ad.).